

SAĞLIK HİZMETLERİ TALEBİ

Gülbiye Yenimahalleli Yaşar

Talep ve talep fonksiyonunu etkileyen etmenler

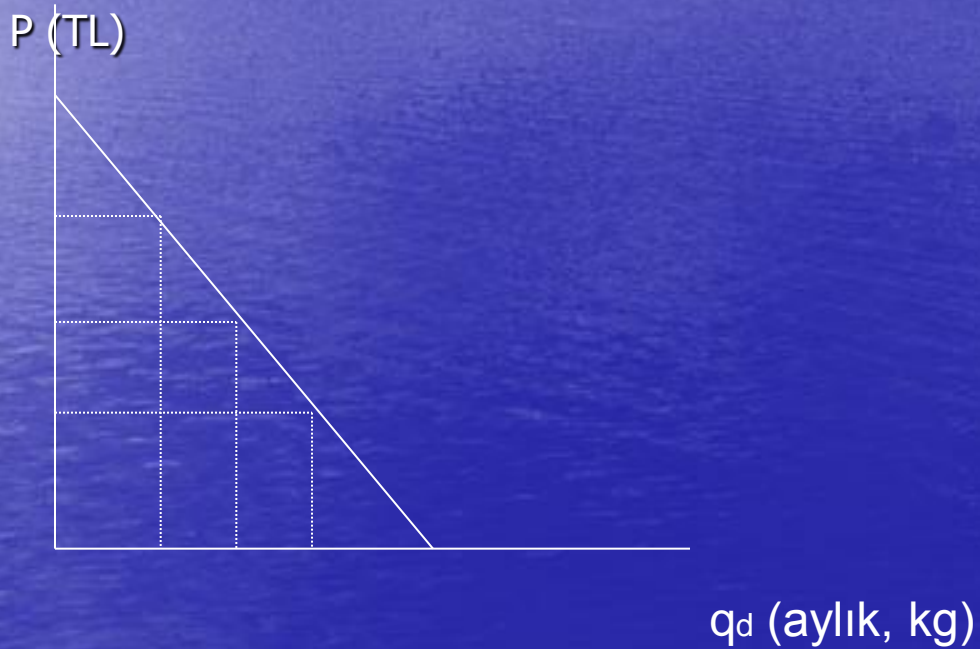
Talep: Satın alma gücü ile desteklenen istektir.

Bireysel talep fonksiyonunu etkileyen etmenler:

1. Fiyat
2. Parasal gelir
3. İkame malların fiyatları
4. Tamamlayıcı malların fiyatları
5. Tüketicinin zevk ve tercihleri
6. Gelecekteki fiyat düzeyine ilişkin beklentiler
7. Gelecekteki gelir düzeyine ilişkin beklentiler

Bireysel Talep Eğrisi

- Bireysel talep eğrisi

Sağlık Hizmetleri Talebi

- Algılanan sağlık ihtiyacının fiili sağlık hizmeti kullanma isteğine dönüşmesi ile bu istek doğrultusunda hekimin bilgi-imkanları dahilinde kullanılması önerilen ve birey tarafından kullanılan sağlık hizmetlerinin toplamıdır.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler

- Fiyat
- Gelir
- Sağlık güvencesi
- Kişisel özellikler (yaş, cinsiyet, kültür, eğitim düzeyi vb).
- Koruyucu hizmetlerin durumu
- Sağlık statüsü
- Tıbbi teknoloji
- Hekimin rolü
- Sağlık hizmetlerine erişim

Talebin Fiyat Esnekliği

Bir maldan talep edilen miktarın, o malın fiyatındaki değişmelere olan duyarlılığıdır.

ed= Talep edilen miktardaki yüzde değişme/fiyattaki yüzde değişme

- Malın bütçedeki payı

(ne kadar fazla ise talep esnekliği o kadar yüksektir)

- Malın zorunlu bir mal mı, yoksa lüks bir mal mı olduğu

(zorunlu malların tersine lüks malların fiyat esnekliği fazladır)

- Malın ne kadar çok ikame malına sahip olduğu

(ne kadar çok ikame malı varsa fiyat esnekliği o kadar yüksektir)

- Zaman

(uzun zaman diliminde fiyat esnekliği daha yüksektir)

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Fiyat

Sağlık hizmetlerinin fiyatı yüksektir.
(İleri teknoloji ve nitelikli emek gerektirdiği için)

Sağlık hizmeti ihtiyacı belirsizdir. Ne zaman ne kadar sağlık hizmetine ihtiyaç duyacağımızı önceden bilemeyiz.

Bu nedenle sosyal sağlık güvencesi programları
(sosyal sigortalar veya vergilerle finanse edilen)
geliştirilmiştir.

Aksi halde değil sağlık hizmetlerinin bütçedeki payı, bütçemiz bile yetmeyebilir.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Fiyat

Sağlık hizmetleri kullanımı zorunlu mallardandır. Bu nedenle talebin fiyat esnekliği katıdır.

Sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyacın Őiddeti bu katılığı artırmaktadır.

Örneğin trafik kazası geğirmiş ve hayati tehlikesi olan bir birey için acil sağlık hizmetlerinden yararlanmanın esneklik katsayısı neredeyse sıfırdır.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Fiyat

Talebin fiyat esnekliği belirleyen diğer bir unsur, malın ne kadar çok ikame malına sahip olduğudur.

Sağlık hizmetlerinin ikamesi yoktur.

Sağlık, bütün vatandaşların kullanması gereken en temel haklardandır.

Burada yalnızca birbirinin alternatifi olabilecek tedavi veya muayene yöntemlerinin ve ilaçların ikame edilebilirliğinden söz edilebilir.

Örn. Prostat kanseri için açık ameliyat, lazerle tedavi, robotik cerrahi ile ameliyat gibi.

Örn. Sağlık ocağında veya hastanede muayene

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Fiyat

Talebin fiyat esnekliği belirleyen diğer bir unsur, zamandır.

Sağlık hizmetleri ihtiyacının şiddeti dűşük ve ertelenebilir nitelikte ise esneklik katsayısı yüksektir.

Örn. Cepten ödeme de gerektiren diş tedavileri acil olmadıkları durumda ertelenebilmektedir.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Gelir

- Talebin gelir esnekliği: Bir maldan talep edilen miktarın, bireyin gelirindeki değişmelere olan duyarlılığıdır.

$em = \frac{\text{Talep edilen miktardaki yüzde değişme}}{\text{Gelirdeki yüzde değişme}}$

Gelir esnekliği pozitif olan (talebi gelikle aynı yönde değişen) mallara üstün mallar denmektedir.

Gelir esnekliği negatif olan (talebi gelikle ters yönde değişen) mallara düşük mallar denmektedir.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Gelir

Sağlık hizmetlerinde gelirin talebe etkisi önemli ölçüde esnektir. Yani gelir artışı sağlık hizmetleri talebini artırmaktadır.

Bazı araştırmalar sağlık hizmetlerinde gelir esnekliğinin uluslararası karşılaştırmalarda kişi başına harcamalar için 1.35 olduğunu göstermektedir.

Özellikle ertelenmiş sağlık hizmetleri ile kişisel sağlık ihtiyaçları kullanımı artabilir.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Gelir

Alman iktisatçı Ernest Engel Belçika'da aile bütçeleri üzerinde yaptığı çalışmada, geliri artan ailelerin artan gelirlerini hangi mallara yönelttiklerini araştırmıştır.

Engel, tüketicilerin talep ettikleri malları üç ana gruba ayırarak incelemiştir:

1. Gıda mallarına yapılan harcamalar; tüketicilerin gelirindeki artıştan daha küçük oranda artmaktadır.
2. Giyim ve barınma harcamaları; tüketicilerin gelirleriyle aynı oranda artmaktadır.
3. Kültür, eğlence, hijyen, sağlık ve ulaşım harcamaları; gelirdeki artıştan daha büyük oranda artmaktadır.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Sağlık güvencesi

Sağlık sigortalarının devreye girmiş olması fiyat - gelir - sağlık hizmeti talebi ilişkisinin ortaya konmasını güçleştirmektedir.

Sağlık sigortalarının sağlık hizmetleri üzerinde iki önemli etkisi vardır:

1. Talebi artırır
2. Talep esnekliğini azaltır

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Kişisel özellikler

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen kişisel etmenler:

- yaş
- cinsiyet
- kültür
- eğitim düzeyi vb.

Hastalığın algılanmasını doğrudan etkiler.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Koruyucu hizmetlerin durumu

Bir ÷lkede koruyucu hizmetlerin sunumu yetersiz ise sağlık durumu doğrudan olumsuz y÷nde etkilenmektedir.

Son yıllarda T÷rkiye'de b÷tçeden sağlığa ayrılan payın azalması hedefleniyor

Koruyucu sağlık hizmetleri değil, tedavi edici sağlık hizmetleri ön plana çıkıyor.

Koruyucu Sağlık Hizmetleri

- Halk sağlığına ayrılan bütçe kaynaklarının sağlık harcamaları içindeki payı yüzde 1,2'lere kadar düşmüştür.
- Sağlık Bakanlığının bütçesindeki reel gerileme,

Kamu harcamalardan yapılan tasarrufların doğrudan bu harcamaları olumsuz etkilemesi.

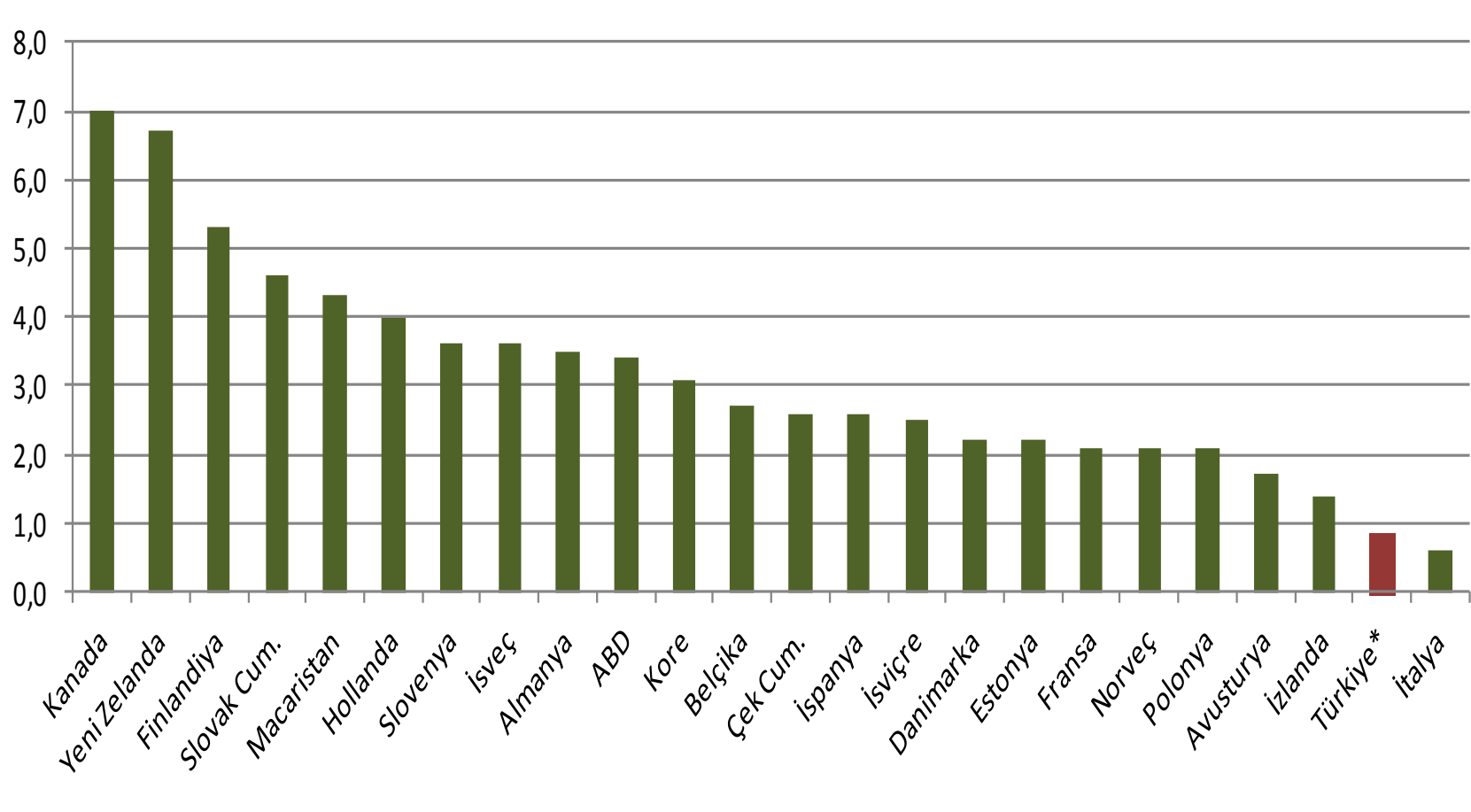
- Bakanlık tedavi harcamaları başta olmak üzere diğer harcama kalemlerinde ödeneğin çok üstünde harcamakta halk sağlığından ise tasarruf etmeye çalışmaktadır (H.H.Yılmaz, 2012).

Tablo 1: Seçilmiş Ülkelerde Kişi Başına Koruyucu Sağlık Hizmetleri (ABD Doları)

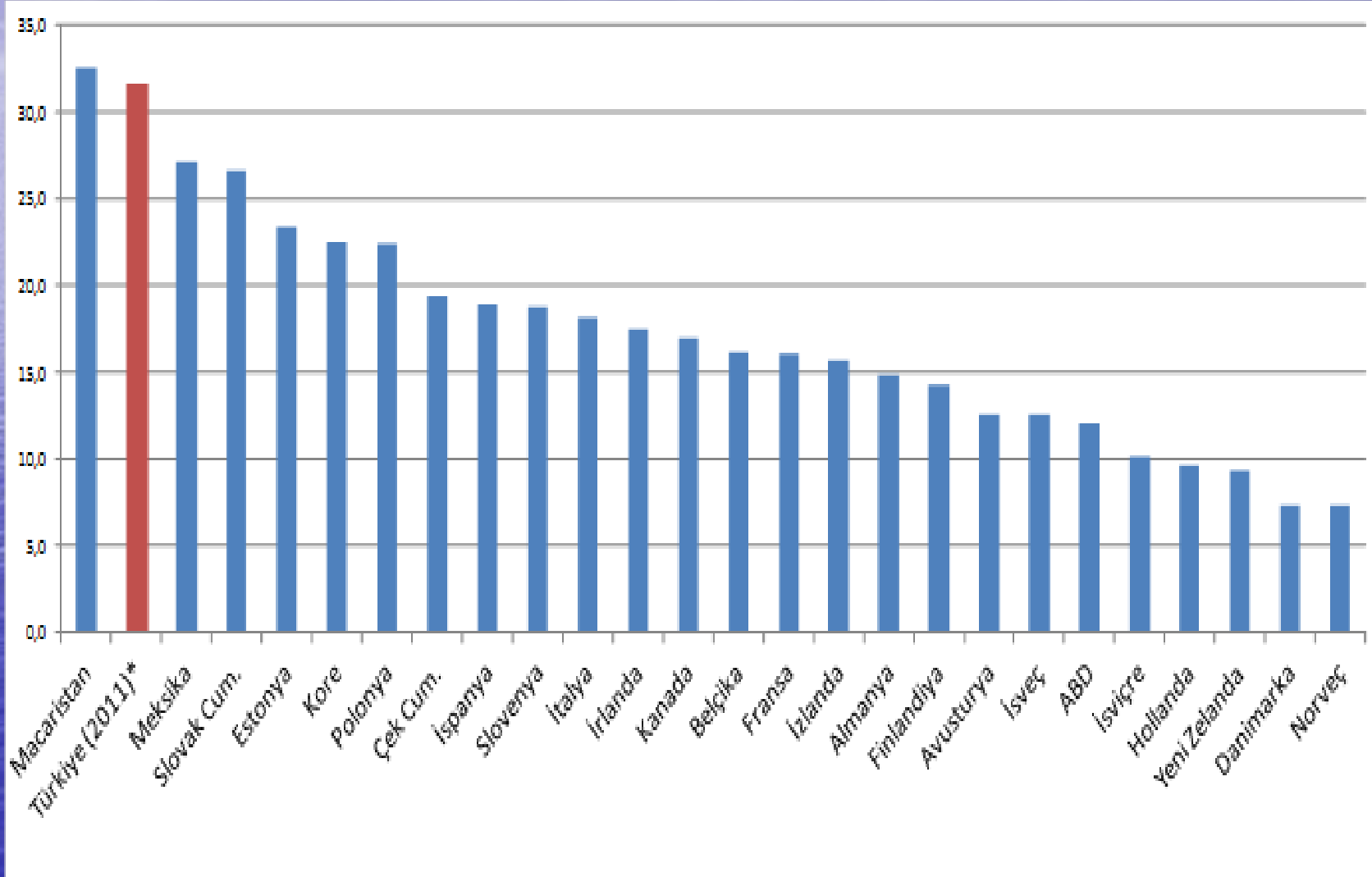
	1999	2003
Avusturya (2002)	31	32
Kanada	133	202
Çek Cumhuriyeti	8	19
Finlandiya	57	85
Fransa	59	73
Almanya	123	151
Macaristan (2002)	17	24
İzlanda	20	52
İtalya	7	13
Japonya (2002)	77	58
Kore	8	9
Lüksemburg (2002)	27	39
Meksika	2	12
Hollanda	107	160
İspanya	11	19
İsviçre	95	108
Türkiye *	5	4,8
Amerika Birleşik Devletleri	174	216

Kaynak: OECD 2005 ve Yılmaz (2007), aktaran H.H.Yılmaz, 2012.

Şekil 1: OECD Ülkelerinde Toplam Sağlık Harcamaları İçinde Halk Sağlığı Harcamalarının Payı (2009, %)

Şekil 2: OECD Ülkelerinde İlaç Harcamaları
(% Toplam Sağlık Harcamaları, 2009) (OECD 2011, H.H.Yılmaz, 2012)

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Sağlık statüsü

Bir ülkenin sağlık durumu sağlık hizmetleri talebini doğrudan etkiler.

Türkiye ve AB-15 Ülkelerinde Sağlık Durumu, Sağlık Hizmetlerinin Arz ve Talebi

GÖSTERGELER (2003)	TÜRKİYE	AVRUPA BİRLİĞİ-15
Bebek ölüm oranı (binde)	20,9	4,5
Anne ölüm oranı (yüz binde)	130	6,9
Doğumda beklenen ortalama ömür	68,7	79,1
100.000 kişiye düşen hastane yatağı sayısı	257,4	583,6
Özel sektör yatak sayısının toplam hastane yataklarına oranı	7,3	22,7
Yatak işgal oranı (yüzde)	58,8	77,0
100.000 kişiye düşen doktor sayısı	139,2	360,6
100.000 kişiye düşen hemşire sayısı	247,7	725,4
Sağlık harcamalarının GSMH içindeki büyüklüğü	7,5	8,9
Kişi başı sağlık harcaması (SAGP, ABD \$)	505,2	2.294,6
Toplam sağ.harcamaları içinde toplam ilaç harc.nın yeri	24,8	-
Toplam sağ.harcamaları içinde hastane harc.nın yeri	19,2	-
Kamu sağlık harcamalarının toplam sağlık harcamalarına oranı	70,9	-
Bir yılda kişi başı ortalama poliklinik muayenesi sayısı	2,1	6,3
Ortalama yatış günü sayısı	5,8	9,6

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Tıbbi teknoloji

Tıbbi teknoloji düzeyi yükseldikçe hastalıkların teşhisi ve tedavisi kolaylaşır.

Bu durum sağlık hizmetlerine olan güveni ve talebi artırır.

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Hekimin rolü

Sağlık hizmetlerinde talebi büyük oranda hekim belirler.

Arzın talep yaratması söz konusudur.

«Supplier induced demand»

Sağlık hizmetleri talebini etkileyen etmenler: Sağlık hizmetlerine erişim

İki boyutu bulunmaktadır.

1. Sağlık hizmetleri arzının yeterli düzeyde olması
2. Sağlık hizmetlerine erişimi önemli düzeyde etkileyen sağlık güvencesinin (finansal korumanın) düzeyi

Bulunabilirlik, ulaşılabilirlik, uygunluk, masrafları karşılayabilirlik ve kabul edilebilirlik olarak da sınıflandırılmaktadır.

Kaynaklar

- Yusuf elik (2011), Sağlık Ekonomisi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- MUTLU, A., IŐIK, K., (2005). Sağlık Ekonomisine GiriŐ, Ekin Kitapevi Yayınları, 2. Basım, Bursa.
- H.H.Yılmaz (2012), Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Temel Risk Alanları, Dr. Nevzat Eren Ulusal Halk Sağlığı Sempozyumu, 17 Mart 2012.